

Recenzent: *prof. zw. dr. hab. Joachim Pichura*
Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego
w Katowicach
Wydział Wokalno-Instrumentalny
Dziedzina: *sztuki muzyczne*
Dyscyplina: *instrumentalistyka*

Katowice, 07.06.2018

Recenzja pracy doktorskiej

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna im. I.J.Paderewskiego w Poznaniu, Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 07 października 2015 roku. Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. I.J.Paderewskiego w Poznaniu z dnia 05 października 2015 roku w sprawie wszczęcia na wniosek Pana mgr Michała Gajdy z dnia 15 września 2015 roku przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

W świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65. poz. 595, ze zmianami Dz. U. nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r., tekst jednolity art. 6 ust. 1 – 3) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

W nawiązaniu do pisma przewodniczącego Rady Wydziału sygnowanego datą 07.10.2015 roku informującego o wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta

w przewodzie doktorskim Pana mgr Michała Gajdy pt. „*Akordeon jako instrument solowy z orkiestrą w wybranych koncertach akordeonowych XX wieku*”, w dniu 12 lutego 2018 roku została dołączona następująca dokumentacja:

- uchwała o wszczęciu przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka,
- uchwała o wyznaczeniu mojej osoby, recenzentem pracy doktorskiej i dorobku artystycznego kandydata
- 1 egz. pracy doktorskiej
- 1 egz. dokumentacji dorobku doktoranta,
- protokoły z przebiegu posiedzenia Rady Wydziału, w dniu 05.10.2015 roku,
- protokoły komisji skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań,

Podstawowe dane o kandydacie

Pan mgr Michał Gajda urodził się 29.12.1988 roku w Łącku. W roku 2012 otrzymał dyplom mgr sztuki w zakresie gry na akordeonie na Wydziale Instrumentalnym Akademii Muzycznej w Poznaniu w klasie prof. Jerzego Kaszuby z oceną bardzo dobry z wyróżnieniem. Od roku 2013 jest studentem studiów III stopnia w Akademii Muzycznej im. I.J.Paderewskiego w Poznaniu, w klasie akordeonu prof. Teresy Adamowicz-Kaszuby.

Jest laureatem wielu konkursów muzycznych krajowych i międzynarodowych m.in. **III nagrody** na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Castelfidardo (Włochy, 2002), **III nagrody** na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Popradzie (Słowacja, 2007), **III nagrody** na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w kat. zespołów kameralnych w Klingenthal, (Niemcy, 2010), **I nagrody** oraz Grand Prix w kat. Zespołów kameralnych dla Młodych Artystów w Wiedniu (Austria, 2012), **wyróżnienia oraz nagrody specjalnej** na Ibla Grand Prize World Music Competition, Sycylia (Włochy, 2013).

Uczestniczył w wielu koncertach jako solista i kameralista zarówno w kraju jak i zagranicą (USA, Niemcy, Austria, Litwa, Słowacja Włochy). W roku 2014

podczas trasy koncertowej w USA, duet Julia Wolańska – Gajda (fortepian) Michał Gajda (akordeon) wystąpił w słynnej sali koncertowej Carnegie Hall. W kraju koncertował m.in. w salach Filharmonii Narodowej, Filharmonii Poznańskiej, Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, Teatrze Polskim w Poznaniu, Pałacu Kultury Zagłębia w Dąbrowie Górniczej oraz Studiu Koncertowym Polskiego Radia w Katowicach.

Jest stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Marszałka Województwa Łódzkiego oraz laureatem Programu Stypendialnego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Młoda Polska”.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska p. mgr Michała Gajdy składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym CD, oraz jego opisu pod tytułem *Akordeon jako instrument solowy z orkiestrą w wybranych koncertach akordeonowych XX wieku.*

Jako dzieło artystyczne zostały zaprezentowane następujące kompozycje:

- Richard Galliano - *Opale Concerto* na akordeon i orkiestrę smyczkową;
- Bronisław Kazimierz Przybylski - *Concerto Classico* na akordeon, orkiestrę smyczkową i perkusję;
- Krzysztof Olczak - *Concerto* na akordeon i orkiestrę.

Doktorantowi towarzyszy CoOrchestra pod dyr. Adama Domurata.

Nagranie zrealizowano w Auli Państwowej Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej nr 2 w Poznaniu.

Dzieło artystyczne

Doktorant, jako dzieło artystyczne przedstawił nagranie trzech koncertów na akordeon i orkiestrę. Jak wynika z przedstawionej dokumentacji, utwory te znajdują się w jego repertuarze i były już kilkakrotnie prezentowane przed publicznością. Należy przyznać, że dobór koncertów jest interesujący bowiem to co stanowi główne założenie doktoranta, a więc prezentacja możliwości

artystycznych akordeonu jako instrumentu koncertowego jest w tym zestawieniu bardzo czytelne.

Zaprezentowane koncerty reprezentują różne style – neoklasycy (Br.K.Przybylski – *Concerto Classico*), operujący współczesnym językiem twórczym jak i swobodną konstrukcją (K.Olczak - *Concerto*), czy wreszcie *Opale Concerto* Richarda Galliano oparty na elementach folkloru francuskiego i hiszpańskiego. a także jazzu. W ten sposób Autor przedstawia szerokie spektrum możliwości wykonawczo – artystycznych tego instrumentu.

Dzieło artystyczne rozpoczyna *Opale Concerto* Richarda Galliano, utwór trzyczęściowy, w którym kompozytor stosuje bardzo zróżnicowaną melodykę i rytmikę, a także specyficzną akcentację, charakterystyczną dla argentyńskiego *Tango Nuevo*, co stawia wykonawcę przed trudnym zadaniem odpowiedniego wyeksponowania i zróżnicowania poszczególnych fragmentów. W tym miejscu należy stwierdzić, że Doktorant w pełni sprostał tym zadaniom, prezentując dużą biegłość palcową, wrażliwość, nieprzeciętną umiejętność kształtowania dźwięku i zastosowania odpowiednich środków ekspresji, uzyskując niezwykle istotną w tej kompozycji dramaturgię.

Concerto Classico Br.K. Przybylskiego to kompozycja bardzo zróżnicowana pod kątem konstrukcji, wymogów technicznych a przede wszystkim ekspresji. To ostatnie dotyczy przede wszystkim części III *Koncertu*, która stanowi cykl dziesięciu wariacji ułożonych chromatycznie i jest zróżnicowana pod względem faktury, tempa i ekspresji. Doktorant wykazuje tutaj wysokie umiejętności artystyczne. Na szczególne podkreślenie zasługuje: świadomość konstrukcji i formy utworu adekwatna do wymagań stawianych przez kompozytora, ekspresyjność znajdująca swoje odbicie w zróżnicowanej palecie odcieni kolorystycznych, a także wysublimowana dynamika oraz umiejętność kształtowania dźwięku. Na podstawie przesłuchanego nagrania można uznać, iż doktorant znakomicie operuje potencjałem brzmieniowym instrumentu, co tym samym przekłada się na umiejętność wydobywania z niego licznych niuansów, podkreślając tym samym zawartą w utworze ekspresję i emocjonalność.

Trzecią pozycją prezentowaną przez Doktoranta w ramach dzieła artystycznego, jest *Concerto* na akordeon i orkiestrę Krzysztofa Olczaka, diametralnie różniące się zarówno charakterem jak i stosowanym przez kompozytora językiem twórczym. *Concerto* jest formą jednoczęściową,

składającą się z szeregu kontrastujących - pod względem metrum, tempa, agogiki, dynamiki i efektów brzmieniowych - odcinków. Kilkakrotnie znajdujemy w nim również elementy aleatoryczne. Pięciotaktowa introdukcja tutti orkiestrowego, oparta jest na 12 dźwiękach ułożonych w specyficznej kolejności, tworzącej pewne „komórki dźwiękowe”, stanowiące materiał motywiczny całego koncertu. Pozwoliłem sobie w tym miejscu na nieco szerszy opis kompozycji Krzysztofa Olczaka by wykazać, z jakimi problemami musi zmierzyć się wykonawca tego koncertu. W przeciwieństwie do dwóch poprzednich koncertów w których dominowała ekspresja, potrzeba dbałości kształtowanie brzmienia, kantylenowość i co za tym idzie dramaturgia, w tym przypadku wykonawca musi skupić całą uwagę na precyzyjnej realizacji specyficznego zapisu nutowego i zupełnie innej współpracy z aparatem orkiestrowym. Podobnie jak w poprzednich kompozycjach, również i w tym utworze Doktorant wykazał się profesjonalnym opanowaniem warsztatu muzycznego, oraz precyzyjnym zgraniem z orkiestrą.

Zainteresowanie XX - wieczną literaturą koncertową na akordeon i orkiestrę, za zatem pogłębianie wiedzy w tym zakresie, jak również studiowanie w połączeniu z rzetelną pracą nad tym interesującym repertuarem jest godna szczególnego podkreślenia. Doktorant w prezentowanych w ramach dzieła artystycznego trzech koncertach wykazał się dużą biegłością techniczną, muzykalnością oraz umiejętnością kształtowania ekspresji w tak różnorodnych pod tym względem kompozycjach, a tym samym zaprezentował się jako wysokiej klasy koncertujący akordeonista.

Opis dzieła

Opis dzieła artystycznego pt. *Akordeon jako instrument solowy z orkiestrą w wybranych koncertach akordeonowych XX wieku* składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia i bibliografii.

W rozdziale I Autor opisuje rozwój akordeonu, począwszy od jego prototypu, do współczesnego instrumentu koncertowego, posiadającego bardzo szerokie możliwości brzmieniowe, które w znaczący sposób wpłynęły na rozwój literatury na ten instrument. Rozdział II zawiera genezę formy koncertu instrumentalnego, jak również charakterystykę współbrzmienia akordeonu z aparatem orkiestrowym. Istotnym elementem jest opis pozycji formy koncertu akordeonowego w twórczości kompozytorów współczesnych.

Szczegółowy opis prezentowanych w ramach dzieła artystycznego koncertów, znajdujemy w rozdziale III opisu. Poza krótką sylwetką kompozytorów, Doktorant analizuje poszczególne utwory pod kątem ich konstrukcji, stylistyki, oraz problemów wykonawczych, co może stanowić dla potencjalnych wykonawców tych dzieł, pewnego rodzaju kompendium wiedzy, mogące stanowić tym samym znakomitą pomoc w ich realizacji.

W rozdziale IV Doktorant omawia problemy dotyczące współpracy solisty - akordeonisty z aparatem orkiestrowym, w szczególności związanych z relacją brzmienia i dynamiki.

Przedstawiony przez Doktoranta opis dzieła artystycznego - mimo szeregu istotnych i merytorycznych informacji, które można uznać za twórczy wkład w rozwój dyscypliny instrumentalistyka - budzi jednakże pewien niedosyt. Moim zdaniem treść opisu nie jest w pełni spójna z tematem pracy doktorskiej „*Akordeon jako instrument solowy z orkiestrą w wybranych koncertach akordeonowych XX wieku*”, bowiem bardzo często mgr Michał Gajda cytuje również utwory, które trudno uznać za formę koncertu solowego z orkiestrą czego przykładem jest chociażby przytoczona na str.26 tabela z pracy mgr M. Stankiewicza nosząca tytuł „*Kompozycje na akordeon z towarzyszeniem orkiestry*”).

- Również ujęty w tytule zapis „...w koncertach akordeonowych XX wieku...” odbiega od treści zawartych w opisie pracy. Oczywiście, informacje nawiązujące do dalszego rozwoju formy koncertu akordeonowego w XXI wieku mają swoje uzasadnienie w powyższym opisie, jednak powinny być zdecydowanie oddzielone od tematu głównego.

- Kolejną kwestią jest przytaczanie nazwisk akordeonistów, którzy „...*prym wiodzą w rozpowszechnianiu tego gatunku koncertu...*” Ponieważ jest to praca doktorska należałoby więc poszerzyć te informacje o inne ośrodki, które równie w dużej mierze przyczyniły się do popularyzacji akordeonu jako instrumentu solowego w koncercie instrumentalnym, by wymienić przykładowo chociażby tylko niektóre z nazwisk jak: prof. J. Łukasiewicz, dr. A.Zemła, prof. J. Kozlik (Warszawa), prof. B.Dowlasz (Łódź), (prof. J.Mądrawski, prof. E.Śliwkiewicz (Kielce), dr hab. M.Andrysek mgr K. Merta (Katowice), dr.hab J.Siemak (Szczecin).

- Należy również zaznaczyć, że opis dzieła artystycznego zawiera szereg niezręczności językowych, nieścisłości i przekłamań jak również uchybień edytorskich, co nie powinno mieć miejsca w pracy doktorskiej.

Konkluzja

Mając na uwadze wysoką ocenę zaprezentowanego dzieła artystycznego jak i przekonanie, że wszystkie wskazane powyżej uchybienia mogą być poprawione, zwracam się do Szanownej Rady Wydziału Instrumentalnego z sugestią zastosowania w tym przypadku zapisu *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.2)* i **przedłużenie postępowania przewodowego mgr Michała Gajdy zgodnie z paragrafem 6 pkt.6 powyższego Rozporządzenia.**

Ostateczną konkluzję pracy doktorskiej p. mgr Michała Gajdy przedstawię po otrzymaniu poprawionej wersji opisu.

W oparciu o paragraf 6 pkt. 6 *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.2)* Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. J.I.Paderewskiego wyraziła zgodę na przedłużenie terminu oddania opisu dzieła artystycznego celem jego uzupełnienia zgodnie z zaleceniami recenzentów.

Po szczegółowym zapoznaniu się z przesłanym dokumentem mogę stwierdzić że wszystkie sugestie, które zawarłem w recenzji zostały przez Doktoranta uwzględnione. Dotyczy to zarówno kwestii merytorycznych, większego odniesienia treści do tytułu pracy doktorskiej, jak również problemów edytorskich i redakcyjnych, które w obecnej formie nie budzą zastrzeżeń.

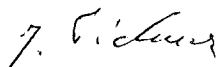
Przedstawiony opis dzieła artystycznego, jest bardzo interesującym materiałem z tego względu, że problematyka wykonawcza dotycząca realizacji partii solowej w koncertach instrumentalnych jest jak dotąd niezbyt eksponowana, stanowi więc źródło wiedzy dla przyszłych wykonawców tej formy muzycznej.

Konkluzja

Reasumując stwierdzam, iż zarówno przedstawione dzieło artystyczne w postaci nagrania CD, które cechuje bardzo wysoki poziom wykonawczy, jak i jego opis, wnoszący wiele interesujących elementów z zakresu współpracy solisty-akordeonisty z aparatem orkiestrowym, a także analiza wpływu poszczególnych ośrodków akademickich na stały rozwój akordeonistyki polskiej, stanowią twórczy wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny artystycznej, spełniając tym samym wymagania art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14. 03. 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami).

Pracę oceniam bardzo wysoko i bez zastrzeżeń.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

Prof. Joachim Pichura